

Sygn. akt VIII U 1005/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2016 r. w Gliwicach

sprawy Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o zwrot niezrealizowanego świadczenia

na skutek odwołania Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

z dnia 12 kwietnia 2016 r. **nr** (...) - (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 1005/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W., powołując się na art. 138a w zw. z art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016r., poz. 887 ze zm.), a także art. 55 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2015r., poz. 128 ze zm.) zobowiązał Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową (...) w R., do zwrotu świadczenia za okres od 1 marca 2016r. do 31 marca 2016r. w kwocie 1.231,00 zł, która wpłynęła na prowadzony przez w/w wnioskodawcę rachunek bankowy świadczeniobiorcy H. M. po jego śmierci w dniu 24 lutego 2016r.

Odwołanie od tej decyzji złożył wnioskodawca domagając się jej zmiany poprzez uchylenie obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 marca 2016r. do 31 marca 2016r. w kwocie 1.231,00 zł, podnosząc, że organ niesłusznie powołał się na przepisy prawa bankowego. Zaznaczył, iż prawidłową podstawą działania (...) jest art. 14 ustawy z dnia 5 listopada 2009r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2013r., poz. 1450 ze zm.), na podstawie którego wnioskodawca powiadomił w przepisany terminie organ rentowy o dokonaniu wypłat osobom uprawnionym w związku z czym jest on zwolniony od zwrotu żądanej przez organ rentowy kwoty.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. Podkreślił, iż wraz ze śmiercią ubezpieczonego wygasły dyspozycje dotyczące zgromadzonych na rachunku środków, a zatem dokonane przez wnioskodawcę rozporządzenia środkami ubezpieczonego, które wpłynęły na rachunek po jego śmierci są nieuprawnione.

Sąd ustalił i zważył, co następuje.

Organ rentowy przekazywał emeryturę H. M. na rachunek bankowy u odwołującego w terminie do 3 dnia każdego miesiąca.

W dniu (...). H. M. zmarł. Organ rentowy nie posiadając wiedzy o tej okoliczności, w dniu 3.03.2016r. przekazał na jego rachunek emeryturę w kwocie 1951,32zł.

Odwołujący w dniu 7.03.2016r. na podstawie dyspozycji H. M. złożonych jeszcze za jego życia przelał z jego rachunku łącznie kwotę 1231zł. na poczet zobowiązań wobec innych (...).

Akt zgonu zmarłego wpłynął do organu rentowego w dniu (...). Następnie pismem z dnia 15.03.2016r. organ rentowy wystąpił do odwołującego o zwrot emerytury za marzec 2016r. wypłaconej po śmierci H. M..

W odpowiedzi, odwołujący dokonał zwrotu nienależnego świadczenia w kwocie 720,32 zł i poinformował o zrealizowanych w dniu 7.03.2016r. zleceniach.

Powyższe okoliczności faktyczne Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego. Sąd ocenił zgromadzony materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a poprzez to – mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

O dwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016r., poz. 887), bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Z kolei zgodnie z art. 55 ust 1 pkt 2, ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 128 ze zm.), w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki dokonanych przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat.

Natomiast w myśl art. 55 ust. 3 ww. ustawy, bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku informuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2013r., poz. 1450 ze zm.) kasa jest obowiązana wypłacić po śmierci członka kasy z jego wkładu członkowskiego i oszczędności;

1) kwotę wydatkowaną na koszty pogrzebu członka kasy w wysokości nieprzekraczającej kosztów urządzenia pogrzebu zgodnie ze zwyczajami przyjętymi w danym środowisku - osobie, która przedłoży rachunek stwierdzający wysokość poniesionych przez nią wydatków;

2) kwotę nieprzekraczającą ogółem sumy przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, ogłaszanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, w okresie 5 lat kalendarzowych poprzedzających wypłatę - jeżeli członek kasy pisemnie wskazał kasie osoby, na których rzecz wypłata ma nastąpić; osobami wskazanymi przez członka kasy mogą być jego małżonek, zstępni, rodzice, dziadkowie i rodzeństwo;

3) kwotę równą wpłatom na rachunki, dokonanych przez organ rentowy z tytułu świadczeń z ubezpieczeń i zabezpieczeń społecznych, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunków, wskazaną we wniosku organu rentowego skierowanym do kasy, wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat.

Z kolei po myśli ust. 3 tego przepisu kasa jest zwolniona od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 3, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu rentowego dokonała z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w ciągu 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym organ rentowy, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.

Jak bezpośrednio wynika z treści cytowanych wyżej przepisów, a to art. 138a ustawy o FUS oraz 14 ust. 1 pkt. 3 ustawy o (...), podmiot prowadzący rachunek płatniczy lub inny niż płatniczy, w tym przypadku (...) z siedzibą w R., jest obowiązany zwrócić organowi rentowemu na jego wniosek kwoty świadczeń przekazane na rachunek za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Przepisy te nie pozostawiają wątpliwości odnośnie zobowiązania podmiotu prowadzącego rachunek zmarłego ubezpieczonego względem ZUS.

Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. I tak, Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 24 marca 2015r., sygn. akt III AUa 560/14 stwierdził, iż „z chwilą śmierci posiadacza rachunku wygasają dokonane przez niego dyspozycje środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym oraz pełnomocnictwa, z wyjątkiem dyspozycji dokonanych w trybie art. 56 ustawy z 1997 r. - Prawo bankowe, a więc dyspozycji na wypadek śmierci. W myśl bowiem tego przepisu, posiadacz rachunku, na warunkach w nim przewidzianych, może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci). Ten przepis (art. 56 Prawa bankowego) ma charakter wyjątku od przedstawionej wyżej zasady i wobec tego uznać należy, iż takie osoby, które zostały wskazane w dyspozycji na wypadek śmierci są osobami uprawnionymi do dokonania na ich rzecz wypłat z rachunku bankowego zmarłego posiadacza rachunku, po dacie jego śmierci. Wszelkie operacje polegające na wypłatach przez bank środków z rachunku bankowego po śmierci posiadacza tego rachunku, zgodnie z dyspozycjami nie spełniającymi wymogów z art. 56 Prawa bankowego, które z chwilą śmierci przestają obowiązywać, uznać należy za nieuprawnione i wobec tego bank obowiązany jest dokonać zwrotu organowi rentowemu kwot, które tytułem zleceń stałych przekazał po śmierci posiadacza rachunku (art. 55 ust. 3 Prawa bankowego w związku z art. 138a u.e.r.f.u.s.)”.

Podobne wnioski przedstawił w wyroku z dnia 24 kwietnia 2013r., sygn. III AUa 2265/12 Sąd Apelacyjny w Warszawie uznając obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń emerytalnych od banku w przypadku dokonywania wypłat z konta bankowego po śmierci świadczeniobiorcy za miesiące przypadające po miesiącu w którym nastąpił zgon świadczeniobiorcy.

Ponadto, odnosząc się do treści art. 55 ust. 3 ustawy Prawo bankowe należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 9 marca 2012r., sygn. akt I UK 327/11, dotyczące zakresu osób, którym wypłacenie środków przez bank lub (...) w podobnej sytuacji należy traktować jako wyjątek od zasady ustanawiającej obowiązek zwrotu całości zgromadzonych na rachunku środków organowi rentowemu: „dla zakresu obowiązku zwrotu świadczenia istotne jest zatem ustalenie pojęcia "innej osoby uprawnionej" w rozumieniu art. 55 ust. 3 Prawa bankowego, na rzecz której dokonanie wypłaty uzasadnia zwolnienie banku z obowiązku zwrotu świadczenia w myśl powołanego przepisu. Co do zasady z chwilą śmierci posiadacza rachunku wygasają dokonane przez niego dyspozycje środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym oraz pełnomocnictwa, z wyjątkiem dyspozycji dokonanych w trybie art. 56 Prawa bankowego, tj. dyspozycje na wypadek śmierci. W myśl tego przepisu posiadacz rachunku, na warunkach w nim przewidzianych, może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja

wkładem na wypadek śmierci). Skoro przepis ten ma charakter wyjątku od przedstawionej wyżej zasady należy uznać, że takie osoby, które zostały wskazane w dyspozycji na wypadek śmierci są osobami uprawnionymi do dokonania na ich rzecz wypłat z rachunku bankowego zmarłego posiadacza rachunku po dacie jego śmierci. Wszelkie inne operacje polegające na wypłatach przez bank środków z rachunku bankowego po śmierci posiadacza tego rachunku, zgodnie z dyspozycjami niespełniającymi wymagań z art. 56 Prawa bankowego, które z chwilą śmierci przestają obowiązywać, uznać należy za nieuprawnione.

A zatem, jeżeli z chwilą śmierci wygasły dokonane przez H. M. dyspozycje środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym, będące prawami ściśle związanymi z jego osobą i niezbywalnymi to dokonywanie wypłat z tych środków przez odwołującego było nieuprawnione, nie znajdujące podstaw prawnych.

W związku z powyższym brak jest powodów do zwolnienia odwołującego od zwrotu wypłaconych środków pieniężnych w wysokości żądanej przez organ rentowy.

Mając na względzie powyższe, z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd orzekł, jak w sentencji.

(-) SSO Grażyna Łazowska